

Sr. President del Arxep' Català.

Molt Honorable Senyor: Extraordi-
nari es el greu que sento al tenir de mole-
staros novament per reclamar vostra her-
mosa sinceritat à fi de resoldre variis
assumptos referent à nostra estimada in-
stitució en honor al Dret & à la Justicia;
per avuy me veig obligat à ferho, no per
un acte aïslat, insignificant, sinó per una
serie de fets, que à mon humil entendre,
desdindehen de la serietat & pureza dels
ideals fonamentals que deuen inspirar
tots els actes per senzills que sian, pro
qu'estiguin lligats moral & materialment
ab nostra entitat.

I vos dech fer notar al
ensemps, que no es pas que sols ho noti-
fi, no; ja de temps particularment una
part considerable de coristas ve mani-

2
— festant son descontent & sas decepcions, pro la
majoria, son pobres d'esperit, incapasos de
dir en ven alta lo que son cor bonament
els dicta, & ademés molt hi influeix la general
creença de que en lloch d'ésser atesos, seràn
prosats en ridicol. També hi ha una part,
per sort pica, qu'al rebre un agravi, en
lloch d'afrontarse esclatan en estúpida riulla,
aquets masells, son els que sempre fan fracasar
tota obra d'interés general; pro jo espero
qu'al meditar la transcendencia de mas
queixas, no pensarien ab aquets inconscients,
nasents pera ser esclaus, qu' están incapacitats
de poder capir la grandesa de l'obra que
tenen en sas mans; espero que no ens farén
pagar a tots el mal de llurs defectes, sino
que per el be general procuraren posar
remey que requereix, a fi de que no es
repetixin, puig de no ser aixís, portaria
un defalliment moral en l'aním de la
majoria de compayes, molt mes fonda de
lo que avuy desgraciadament ja s'han ini-
ciat; fruits d'injusticias, privilegis & agravis,
comeras dintre del cos choral, que
positivament a res conduexen, & en
cambi desterran per complet la

confiança franquesa y germanor que deu
guiar tota obra colectiva per esser de
seconditat esplendent.

I al posarho en vostre
coneixement, ho faig pera tenirvos al corrent
de tot lo que es impossible que vos ho
paguen veure personalment y m'hi atrevesch,
perquè' aïçis m'hi obligan l'article 13 apartat
1^a de nostre Reglament General (I) y
ademés l'article XXVII del Reglament Interior
de la secció choral (II)

Al exposarvos els abusos y

Art 13: Primer — Cumplir y fer cumplir los Estatutos
y Reglamentos de la Asociación, fent armentar
a qui correspongui las transgressions
qu'observin. (Dels Debers dels socis).

(II) Article XXVII. L'quant un corista tingui un
motiu qualsevol de queixa, siga en lo lloch
que siga, forsosament ha de posarla en
coneixement del Director, o del President
i de qualsevol individu de la Junta que el
representi, y aquets deurán cuidar de
donar satisfacció al corista si el motiu
es fonamentat.

informalitats qu'es cometen, passarí per
 alt avuy, que segons a quins coristes s'els
 fa cumplir exactament els tres mesos
 que tenen d'haver transcorregut després d'
 haver ingressat en la secció coral, per
 prendre part en cap excursió fins siguent
 d'escasa importància; mentres que a altres
 abans d'haver complert aquell temps s'els
 ha permès assistir en excursions importants
 sens saber ^{tampoch} el repertori. També disimulo
 que a voltas si algun corista aventa o retra-
 ssa l'hora d'empendrer l'excursió, malgrat
 i cumplir totes las formalitats, a alguns
 no s'els abona l'valor d'el viatge. Deixem
 això per no ser massa exigent; pro
 si que no puch pas deixar de manifes-
 tar mon disgust, perquè deixaren dividats
 per complert als Grs socis i als coristes
 quant permeteren qu'en nostre estatge
 social ensenyessin a uns cuants, a ballar
 nostre hermes ball Nacional. Aquí no
 tingueren gens en compte l'article 1.^a
 apartat — Desè. De nostre Reglament
 General (I) És digne d'elogi que la

(I) Desè. — Organització de Conferències i Vetlladas

Junta Directiva que vos tan dignament
presidia, deixes disfrutar generosament del
local, piano, i il·luminació, als companys que tan
lloable idea concebiren, pro la Junta Directiva,
valia la pena que als organitzadors de tan
bella cosa, els obligues si volíam gaudir de lo
que a tots pertany, que a tots en deixessin
disfrutar, i no permetrer un privilegi egoista,
que ha profanat l'esperit d'una cosa sagrada,
indisculpable perque cap perjudici hauria
de costar als iniciadors el ferho d'altre manera
puig lo mateix treball hauriam de fer per 15
que per 30.

En Agost del propi passat any
de 1903, verbalment vareig exposar aquesta
queixa al llavors Vis-Secretari, Sr Sabates, i
per disculpa en lo transcurs de la discussió,
foren tres las rasons que m'exposà, i totes
tres ben falsas per cert i ridículas per ser
donadas per un individu de la J.D. del Orfeo

literari-musicals en lo local del Orfeo; que il·lustrin als
socio. cultivin lo seu gust artístich i mantinguin viu
son amor a la Patria Catalana.

(Disposicions Generals).

6 Català i que una reclamació, no crech que
las mereixés tota vegada qu'era justa i
interessava a tots els socis i coristes en general.
Me digué l'esmentat Sr Sabatés, primer:
qu' a aprendre de ballar la Gardama hi
podíem entrar tothom qui volgues. Després,
digué qu'els dies qu'en ballavan no estaban
convinguts, sino que s'hi posaban expropta-
tament tots els qu'es trobavan reunits
en el local; i finalment digué que cuant
els qu'allavors n'apreníem la sabessin, n'
ensenyarien als demés... Per lo dit, es
ven que lo Sr Sabatés allavors es devia creure
ab el dret de burlarse dels seus admi-
nistrats creyentse que no tenen sentits,
perque de no ser aixís, mas no auria
dit lo primer, perque no haventhi
convinat als coristes en l'ensaig de la
vijília, ni haventhi hagut per els demés,
cap mena d'avis en el tanb' acostumat.
no hi havia lloch a dirho: lo segon ho
vejant tots, era impossible que senyors
que no acostumavan a venir a nostre
estatge, senyoretas coristas que sens haverhi
son ensaig respectivament jamas veníem ni
acostumavan a venir, i altres... Donaba la

casualitat que cada setmana generalment
dos dies, es trobaban tots al casal i
s'engrescaban i ballaban Gardanas; i la
tercera, la major befa, ja veiem si es cert.

Donse ferhi cap mes comentari,
ho deixo a vostre clar criteri, perquè
resolguen si dintre l'Orfeo, te d'haverhi
categorias de socis.

Despres d'aquest assumpto,
dechi ocupar-me forrosament, de lo que dona
tant que parlar. La Capella de S. Felip clere.

El qui disposi dels actes d'
aquesta Capella, fins obrant ab bon zel, esta
propens a cometre alguna equivocació sempre
disculpable; pro seguint com avuy sense
cap consideració, la situació es fa intolerable,
això es ja un desgabell quins resultats un
dia forrosament esdevindran funestos.

Ja fa alguns mesos succehi que
al afegir gent a la Capella, per cantar la
missa de Requiem a sis veus de Victoria, s'hi
incluhí, un corista que feya poch qu'era
al chor que no sabia tota la missa, deixant
de dirho a altres qu'eran mes antics i
que l'havian ensajada desd'el principi;

8 era aquell, com recordo molt bé, mon particular amic en Pere Bachilleria.

Ara de poch ab lo suposat nom de Capella ha anat una part del Orfeó ab sas tres seccions a fer una excursió ab concert públich a La Gleda. Això es palesament anti-reglamentari puig nostre reglament, anterior a ~~el~~ l'Orfeó i ferho puig no a una part, (fetit ^{la} apartat Quart.) Ademés sap ja totthom que a la Capella de S. Felip i Neri no hi prenen part. songoretas puig no estaria molt d'acort ab algunes de las disposicions del Pare Sant Pius X. La Capella no ha sigut creada per donar cap concert públich; y en la caixa de las partituras portaba escrit ben visiblement la llegenda Orfeó Català. Crech que queda ^{prova} demostrat, que la suscita excursió no era la Capella qui la duga a terme, y crech molt censurable que a l'esmentada Capella se la deixi abusar de son capritxo de sas atribucions, perjudicant a l'Orfeó en lloch de beneficiarlo, puig si es

Art. 1.ª. — Quart — Organisació de concerts públichs o exclusivament dedicats als seus socis, ja siga en lo local social, ja en altre edifici apropiat.

Desitjan per excursions no faltan pas may
poblacions que desitjan qu'els visiti, no una
part privilegiada del Círcol; sinó tot; i nosaltres
tenim dret a exigirho aixís, perquè tots havim
estudiat las comparacions que cantan en aïxos
casos, i tots en som dignes desd'el moment
en que som admesos en la secció coral. I
de pas dech ferli notar l'immoralitat que ha
imperat al portar a cap l'organització
d'eix acte. El Sr. Pasiello qu'altres vegades
ha format part de la Capella, ara no se li ha
demanat, i la Srta. Lambert que fa poch rela-
tivament qu'és al cor hi prenqué part, deixant
olvidat a altres Srtas que fa dople temps que
cantan. També hi va anar lo Sr. Alba
que repetidas vegadas, en ensaig qu'eram
pochs coristes, s'ha burlat dels companys
anantse'n a mitx ensaig, per pur capritxo,
perque s'aburría; aquesta falta qu'és la pitjor
qu'és pot cometre es contraria al article VI i
al article IX (1) i adernis també te per costum
contravenir l'art X de nostre Reglament Inter-
rior.

(1) Art VI. La asistencia puntual al ensaig se compren
desde l'hora que previamente s'anuncia fins a la
que el Mestre Director crega convenient donarlo
per acabat.

Art IX. ... Llevant lo Mestre concedeixi los moments

10
Ademés lo Sr. Gonzales, que ja a l'any
prop passat sols assistia als ensaig en rifillias
d'excursio, desde que anarem a Arenys de Mar
(primers 2 d'Agost 1902) que no havia comparegut
al Orfeo; (he sentit a dir qu'era donat de baixa del
cor, no ho puch afirmar) y aquest Sr. favoregut,
també va anar a La Gleda.

Crech que mes poca consideració
als coristas, ja no es possible.

I finalment, Senyor President,
ave qu'he comensat, no puch acabar sens
exposarvos el mes greu, el mes delicat y al
ensemple el mes transcendental dels motius
qu'ocasionan generals queixas; y ho es de greu
perque no es tracta d'un company vulgar,
sinó d'un de distingit, y que te demostrat
una bona voluntat extraordinaria; pro
aixó no obstant, el seu temperament
violent, la seva nerviositat y el propi conven-

I'esbafó que consideri necessaris durant l'ensaig,
retornarín los coristas a la sala desseguida que s'
fasi la senyal de crida.

11
ciment, sens dubte, de son valer, que molt a pesar
sen no pot disimular, fa que al tractar
ab un inferior ho faci ab altives, ab menyspreu,
fa que corregeixi ab un manament de consi-
deració censurable, que causa indignació, obliga
a que s'oblidin sos merites y acabi per ferse
odios. Es En Francesch Pujol.

Per mes que dolgui a l'anima,
s'ha de dir la veritat sempre per demunt de
tot, cairni qui cairni, y de la mateixa manera
que devem elogiar tot lo bo y digne que faci
un home encara que sia un adversari, havem
de denunciar sincerament, tot lo dolent, encara
que sia obra d'un amic o d'un company,
deven començar a deturarlo per el mal qu'en
pot sobrevenir, majorment cuant hi ha entre
mitg interessos sagradissims. El Gr. Pujol
Bibliotecari ha fet grandiosas servetis a l'
Orfeo Catala: El Gr. Pujol, Mestre auxiliar, seria
funest per nostra institució estimada, y portaria
greus trastorns interiors, quinas conseqüencias
de no deturarlo, algun dia ploraria tota la
Catalunya qu'es preocupa del Orfeo y per
consequent de tot lo que significa Art Nacional
Catala.

No m'era pas difícil demostrarvos palecament, mas amargas afirmacions, erent fillas coma son de l'observació y del estudi, que guia tots els actes del que treballa per un Ideal tres vegades Sant, com ho es el de reivindicació dels Drets nacionals. Drets que sens nostre perfeccionament moral no podrem pas assolir.

En lo que primer he manifestat, indirectament es dels que mes hi contribueix y en lo referent a la Capella jo estich convenent, y aixís ho creu tot hom que te la consciencia prou recte per dictarlos lo qu'honoradament ensenya la raho, qu'ell n'es la causa principal: y jo n'estich convenent, perquè no puch pas creure que nostre estimat Mestre que tan carinyo ens te demostrat sigui capaç de cometre semblants injusticias: Ademés es ben innegable lo que passa ab Sr Fabregas. el fet segons m'han contat variis companys fou lo següent: Arribà en Fabregas que ja estava comensant l'ensaij y per passar a son lloch acostumat devia passar per devant del qu'ocupaba en Bernat Galó: Aquet ab

sa acostumada impertinència li impedia ~~entrar~~
 el pas i en Fabregas com que no li valian sos
 puechs, fou prudent i s'assentà en altre lloch. Allar-
 vors el cap-de-corda en Ferré en lloch de fer
 justícia i intervenir per obligar a en Galó a
 fer pas, deya ab ven intjfanament alta a
 en Fabregas que ocupés son lloch respectiv
 juny aquell no era l'heu propi; en Fabregas
 s'aixecà de son lloch per ocupar el que
 son cap-de-corda li deya i de nou en Galó li
 impedí el país, allavors ell ab ven alta i re-
 solut demanà qu'el deixés passar i el Sr
 Pujol en lloch de fer prevaldre els drets
 legítims digué textualment "Fabregas i dormir"
 i ell es retirà sens que ningú es prengués
 la modestia de protestar ab energia i sortir en
 sa defensa. En aquest fet indigne el
 Sr Pujol abusa despotícament de las atribucions
 que li concedeix l'Article XVII (1) de nostre

(1) Art. XVII Si'l corista fa una falta grave
 mentres actua la secció coral, ja siga per qüestió
 d'ordre, ja siga per qüestió artística, lo Mestre
 Director podrà expulsarlo del cor donantne
 després coneixement a la Junta Directiva. (2)

(2) Més si el Sr Pujol compli ab aquesta formalitat pro els
 fets no obligan a creure o que no ho feren o que informen malament
 a la Junta Directiva.

reglament fallant ab tota injustícia, i faltant
 a dit article puig en tot cas a demer hi
 tenia d'anar en Galó. Ting entès qu'en
 Fabregas al presentar sa baixa indicà el
 motiu, sens que s'ajxi fet res per aclarirho
 deixantse aixís de complir ab en Fabregas l'
 art XXVII de nostre Reglament.

També succeix en els ensaigs qu'
 Sr. Pujol per coses insignificants dona passos
 robocants aixís a homens com a Genyretas cosa
 a que no ens te acostumats nostre estimat
 Mestre Millet. puig en lloch de disimular
 alguna defecte i dirlo en termes generals com
 es degut ell el diu directament procurant
 realzarlo ab termes ofensius dels que tant
 abus ne fa. L'incident mateix que succeix
 ab la Sta Mens Uriach que motiva sa baixa i
 la de sa germana, no auria pas succehit,
 dirijint nostre llegendim Mestre. Son
 variis els que per aquets motius despres d'haver
 entrat al Café ab tot entusiasme, al veure
 qu'els fets no estaban d'acort ab l'ideal s'han
 donat de baixa, i son moltissims els que per
 aquest mateix motiu hi venen sots com a un
 passa-temps.

Vos Genyor President ja saben

15
be prou lo qu'ens succehí l'any prop passat
a aquell grup de choristas qu'anarem a Badalona
a cantar unas quantes pessas que per ser publicades
estan a disposició de tothom: a nosaltres qu'anabam
sens cap interès ni pretensions a desvetllar moder-
tament als socis d'una entitat catalanista,
aprofitant una vetllada literaria, volia el Gr
Pujol sostenir que no teniam dret a ferho:
de manera que l'Orfeo havia de ser lo
dueny absolut de las veus dels choristas, ab tot
haberhi els precedents de que molts choristas
anaren dirigits per en Ramon Gal a cantar
las típicas Caramellas en 1902 y que molts mes
choristas (Gonzaretas adjunt) anaren a la Societat
Min Guerrer a cantar en una sarsuela quina
lletra era d'en Joseph Me Folch y Torres titulada
Trista ambada: y segons me digueren (no ho puch
assegurar) lo mateix Gr Pujol va dirigir també
a uns quants choristas a Garriga: de manera
que per uns era permes y per nosaltres
no, y alegant en contra men que tot Badalona
sabia que hi anaba l'Orfeo Catala (teptual) cosa
que fo sostinch qu'es una solemne mentida,
dita o ab tota mala fe, o per haverse deixat
enganyar com un noi, per un ignorant.

Pro lo mes cèlebre d'aquella oposició fou,
 que cuant el Gr Pujol emprengué al amic en
 Joan Massip (qu'era qui ens dirigi aquell dia)
 per acusarlo d'haver faltat a sos devers, al
 sostenirli en Massip lo contrari dient que n'
 haviam ja donat coneixement a Vos Genyor
 President, allavors el Gr Pujol digué, Era a
mi a qui ho haviam de dir i no a ell (terrenal)
 De manera que ell avuy fa es creu
 superior i ab mes autoritat que tots.

Atipis estem, Vos ab
 vostra inteligencia reconeguda podem considerar
 ab quin entusiasme podem anar al
 Orfeo', si sabem qu'alli ens tenen de tractar
 tan arbitrariament! i pensen que si jo sol
 he observat tot això be deu esser molt
 pitjor puig jo no aure pas tingut la
 casual sort de ~~veure~~ saberho tot plegat. Mes amunt
 vos he dit que molts o havian donat de baixa
 i també vos puch provar que n'hi han que
 si no esmenen es veuran obligats a donarsen
 també, perquè el que sap perquè ve a l'
 Orfeo' no pot tolerar aquets abusos: es cert
 que n'hi han que l'Orfeo' els es un diversió
 vulgar i indispensables pro també n'hi han
 qu'els costa sacrificis extraordinaris no tan

17

sols l'ensai, sino fins els concerts y excursions,
puig hi ha Gr Gaci, que per tenir unó dos fills
en la secció choral, en un dia de compromís per
l'Orfeo resta son establiment y sa casa en
una anormalitat verament perjudicial y no es
pras just doncs que despres de fer sacrificis
no sian reconeguts com correspon.

Completat ja mon dever, espero
que ho prendreu en consideració y que hi posareu
l'esmena correspondent, puig tant Vos com tots
els demes Senyors que formen la Junta Directiva,
teniu ja demostrat posehir prou bon criteri,
al resoldre assumptos de prou transcendencia,
per deixar de trobar solució als que aquí vos
exposo.

Estem convenuts tots els que formem
part de la secció choral, que som humils obrers
anonims, que treballém per la gran obra de
cultura Nacional de Catalunya y per l'enlaira-
ment del crist de la nostra ànima; pro no
perquè siguem humils y anonims, deixem
de tenir, com Vos compendreu, la mateixa
dignitat qu'els que circumstancialment estan
mes enlairats, perquè s'ens tracti ab menyspreu.

Tots hem de treballar per venir
a nostra estimada Patria rica i plena de
moralitat, de Justícia i de cultura; i es precis
pera ~~lograrlo~~ que en nostras esferas particulars,
en tots els nostres actes, ens perfeccionem, i
donem exemple de lo que seria nostra Catalunya
si estigués lliure de son esclavatge.

Si aixís no ho fem, si no
obrem sempre ab sinceritat, deixant de
banda, tota amistat, tota enemistat i mes
encar. las conveniencies particulars, no cal
qu'entonem ja mes nostre Himne Nacional,
perque si un dia arribessem a collir lo
fruit de nostre treball, com seria de sava
migrada de vitalitat, perdriam prompte
novament nostra llibertat i fariam a nostre
Mare mes esclava i mal vista qu'abans.

Aprofito aquesta ocasió per
posarme a vostra lleal disposició i desitjant que
Deu vos afavoresca en aquest assumpte per bé del Orfeó,
i vos concedesca molts anys de vida per bé de nostra
desgraciada Catalunya.

Rafel Turo i Durán

Diada de la Verge de las Mercés de 1904.